

КАФКА СПРЕМА ВЕЧЕРУ

Толико сам очајан како се ближи тренутак њеног доласка, а нисам чак ни почео да размишљам о томе чиме ћу је послужити. Толико се плашим да ћу спасти на изненађење од кромпира, а то за њу више није изненађење. Не смем, не смем. Говорим себи сваког јутра да ће овог пута бити другачије, испланираћу вечеру данас, данима унапред, али не – као да сам заиста свој сопствени непријатељ, сати пролазе и ја потискујем ту мисао од себе: вечера, не, нећу да мислим о томе. Ах, каква болештина, то је искрено болештина до смрти.

Помисао на ту вечеру ме непрестано прати читаве недеље, притискајући ме исто као што у дубини мора нема места које није под огромним притиском.

Јутрос, на пример, мало пре него што сам се пробудио, што је опет било мало пре него што сам заспао, сањао сам сан који ме још увек није напустио: ухватио сам кртицу и однео је на поље хмеља, где је заронила у земљу као да зарања у воду и нестала. Када размишљам о тој вечери, волео бих да нестанем у земљи као та кртица, или пак да се угурам у фиоку за веш. (Онда бих упорно отварао фиоку да видим да ли сам се већ угушио.) Утолико чудније што неко уопште устаје сваког јутра.

Знам да би салата од цвекле била боља од изненађења од кромпира, али вероватно само тек незнатно боља, а можда уопште и не би била боља – то јест, ако она дође у четвртак, како је планирано, ако у ствари уопште и дође. Можда би требало да је послужим и салатом од цвекле и изненађењем од кромпира, и парчетом говедине. Можда парче говедине не захтева никакав прилог, можда говедина има најбољи укус када се једе сама, тако да би прилог требало да иде пре, у ком случају то уопште не би био прилог, већ предјело. Или би требало да иде после, ако је салата. Али шта год да урадим, можда она неће имати баш високо мишљење о мом труду или ће јој можда – што би наравно било много горе – бити мало мука да почне са цвеклом ако јој буде изгледала непривлачно. У случају да се деси оно прво, био бих ужасно постиђен, наравно, и не бих знао шта да кажем, а у случају да се деси ово друго, ја не бих имао савет – како бих и могао? – већ само једноставно питање: да ли би она желела да склоним цвеклу и сву осталу храну са стола?

Није да сам баш у паници због те вечере. Вероватно, бар се надам – ја ипак, на крају крајева, поседујем неку машту и енергију – успећу да спремим вечеру која ће јој се свидети. Било је и других, успешних вечера од оног јела које сам кувао за Фелис и које је било тако жалосно – па ипак је можда више доброг него лошег проистекло из тога. Био сам узбуђен као што је свако узбуђен због нечег новог, наравно и некако уплашен такође. Мислио сам да спремим нешто лагано, француско, али сам опет мислио да би традиционално немачко или чешко јело могло бити боље, иако прилично тешко за јули. Остао сам неко време неодлучан чак и у својим сновима. Ти преговори између једног дела мог мозга и другог, који су се одвијали без мог знања, могли су

заиста бити застрашујући. У једном тренутку сам помислио да одем из града. Затим сам одлучио да не одем, иако просто излежавање на балкону можда не заслужује да се назове одлуком. Сада сам као парализован неодлучношћу док моје мисли жестоко ударају унутар моје главе попут вилиног коњица који изгледа као да непомично виси у ваздуху, а у ствари његова крила жестоко ударају по јаком ветру. Најзад сам скочио на ноге, као странац који другог странца извлачи из кревета.

Чињеница да је нешто пажљивог планирања укључено у ту вечеру вероватно је била безначајна. Помислио сам да би требало да спремим нешто здраво, будући да је она морала да ојача. Сећам се печурака које сам јој дао. Сећам се како сам их скупљао у рано јутро, пузећи међу дрвћем пред очима моје две старије сестре које су изгледале као да дубоко осуђују или мене или моју корпу! Или можда то што сам носио добро одело у шуми. Али њихово одобравање би уосталом било потпуно иста ствар. Ипак, оно што је прошло треба и да остане у прошлости.

Како се тај час приближавао, плашио сам се, на кратко, да она ипак неће доћи, уместо да се плашим, као што је требало, да ће она у ствари доћи. Прво је рекла да можда неће доћи. Било је чудно што је то урадила. Зашто ме једноставно није изударала и задавила? И тако сам ја био као потрчко који више није могао да извршава задатке, али се ипак надао некаквом послу.

Баш као што веома мала животиња у шуми прави непропорционалну количину буке и шушкања међу гранама у жбуњу или међу лишћем и границима на земљи када је уплашена и бежи у своју рупу, или чак и кад није уплашена већ само тражи плодове или друштво, тако да неко помисли да ће медвед излетети на чистину док је то само дрозд или веверица – тако су изгледала моја осећања, тако мала, а ипак тако гласна. Замолио сам је да не дође на вечеру, а онда сам је замолио да ме не слуша већ да свакако дође и да не бих могао издржати још један дан да је не видим. Наше речи су често речи неког непознатог, ванземаљског бића. Не верујем више у изговорене речи. Чак и оне најлепше садрже неког црва. Два дана после тога сам прекоревео самог себе што сам је то молио; чак и док сам је молио, прекоревео сам себе.

Па ипак сам рекао себи да бих, ако она не би дошла, ја уживао у празном стану, јер је бити сам у соби предуслов за живот, а бити сам у стану предуслов за срећу. Био сам позајмио стан за ту прилику. Али нисам уживао у срећи празног стана. Или можда није празан стан оно што је требало да ме учини срећним, већ два празна стана. У сваком случају, она је дошла, али је каснила. Рекла ми је да се задржала зато што је морала да сачека да поразговара са неким ко је и сам чекао, нестрпљиво, исход конференције у вези са отварањем новог кабареа. Нисам јој поверовао.

Када је прошла кроз врата био сам скоро разочаран. Она би била много срећнија да вечера са неким другим, неким погоднијим. Хтела је да ми донесе цвет, али се појавила без њега – мора да је у последњем тренутку схватила да је то превише добро за мене. Ипак, ја сам био усхићен самим тим што сам био са њом, због љубави према њој, њене учтивости, јасне као зујање муве на граници липе.

Био сам истовремено дирнут и постићен, срећан и тужан, зато што је јела са очигледним уживањем – постићен и тужан само зато што нисам имао нешто боље да јој понудим, дирнут и срећан зато што је изгледало да има довољно хране, барем за ту прилику. Заиста је заслуживала, уместо тога, нешто као што је печена риба лист или

груди фазана, са сорбеом и воћем из Шпаније. Зар нисам могао то некако да набавим? Док сам зуррио у празан тањир, жалио сам што ми понестаје снаге, жалио сам што сам се родио, жалио сам светлост сунца. Једино су љупкост којом је јела свако јело и нежност њених комплимената давали неку вредност вечери – била је катастрофално лоша, и то бих лако могао и да докажем, само што би моје гађење превагнуло над доказима.

Упркос нелагодности наставили смо са вечером и јели нешто што нажалост не би нестало са наших тањира уколико не би било прогутано. И када су њени комплименти посустали, језик је постао пријемчив само за њу, и посебно леп, лепши него што би ико имао права да очекује. Да ју је неки неупућени странац чуо, морао би помислити: „Какав човек! Тај може планине да помера!“ – а у ствари ја нисам урадио скоро ништа, осим што сам измешао кашу према Отлином упутству. Надао сам се, пошто је отишла, да ће пронаћи неко свеже место као што је башта где ће лећи на лежаљку да се одмори. Што се мене тиче, овај крчаг је разбијен много пре него што је стигао до бунара. Још горе, пак, од суочавања са успоменама на та јела која су очигледно била лоша, јесте суочавање са успоменама на она која смо некада сматрали добрим. Како сам само био наиван!

Било је то прошле недеље кад сам позвао Милену. Била је са пријатељем. Срели смо се случајно на улици и ја сам говорио импулсивно. Мушкарац који је био са њом имао је срдечно, пријатно, буцмасто лице – такође веома правилно лице, какво само Немци имају. Пошто сам је позвао, дуго сам ходао градом као да ходам по гробљу – био сам тако смирен.

Онда сам почео да мучим самог себе, попут цвета у саксији изложеном шибану ветра, који не изгуби ниједну латицу, све док је здрав. Али заиста, једва да сам се тек суочио са том мишљу, само сам летео око ње попут муве која кружи око лампе, док ми глава над њом гори.

Попут писма прекривеног исправкама и ја имам своје мане. Најзад, немам снаге да почнем, а мислим да се чак и Херкулес једном онесвестио. Покушавам читав дан, на послу, да не размишљам о вечери, али то ме стаје толико много напора да ништа не преостаје за мој посао. Толико лоше обављам телефонске позиве да после неког времена централа одбија да ме повеже. Па кажем себи: Хајде, исполирај есцајг, онда га положи на комоду да буде спреман и заврши с тим. Пошто га читав дан полирам у мислима, то ме измучи (али не очисти есцајг).

Ја волим изненађење од кромпира (од доброг, старог кромпира) иако ми његова немачка јачина, његова нападност, скоро, изазива мучнину чак и пре него што га пробам – осећам како прихватам сурову и туђу културу док гутам. Иако би нешто француско изгледало свакоме, укључујући и мене, као бољи избор, управо је јачина изненађења од кромпира оно што ми је прирасло за срце. Али можда ћу, ако то будем понудио Милени, открити велики део себе који би требало да јој ускратим, део себе који она још није упознала. С друге стране, француско јело би било, иако прихватљивије, мање верно мени самом, а можда би то била неопростива издаја. Изнад свега волео бих да јела која ћу спремити значе више мени, тако да би чин којим јој их повеирам био узвишенији знак вере у њу.

Док сам размишљао о овој вечери био сам баш пун добрих намера, а ипак потпуно неактиван исто као оног дана прошлог лета када сам седео на балкону посматрајући неку бубу преврнуту на леђа која је махала ногама у ваздуху не успевајући да се

усправи. Јако сам саосећао са њом, а ипак нисам се дизао са столице да јој помогнем. Престао сам да се померам и остао сам миран тако дуго да сам помислио да је угинула. А онда је гуштер прешао преко ње и склизнувши преврнуо је, а она је потрчала уза зид као да се ништа лоше није догодило.

Мој апетит никада није велики, и сада већ одавно нисам окусио месо, иако једем млеко и путер. Мршавији сам него што би требало, али мршав сам већ одавно. Пре неколико година, на пример, често сам ишао на Влтаву да веслам у малом чамцу. Веслао бих узводно а онда бих легао на леђа на дно чамца и пловио назад са струјом. Један мој пријатељ је једном случајно прелазио мост и видео ме како плутам реком под њим. Рекао је да је изгледало као да је дошао Судњи Дан и да је мој ковчег отворен. А онда, он сам се до тада био угојио и био је скоро дебео, крупан, у сваком случају, и знао је мало тога о мршавим људима осим да су мршави. Најзад, оно што носим је заиста само моје лично власништво.

Купио сам столњак јуче на улици, од човека са колицима. Човек је био низак, скоро сићушан, слабашан, са брадом, са једним оком. Што се тиче свећа, позајмио сам их од комшија, или би требало да кажем да су их они позајмили мени.

Фелис и ја нисмо били верени у време те вечере, мада смо били верени три године пре тога и требало је да се веримо поново недељу дана касније, иако свакако не као исход те вечере, ако Фелисина саосећајност према мени није још више била подстакнута мојим узалудним напорима да направим кашу са тестенином у облику лептира, палачинке од кромпира и печење у маринади. Наш коначан раскид, с друге стране, вероватно има мало више објашњења него што је то заиста потребно – ово је смешно, али према неким стручњацима чак и ваздух овде где ми живимо може да изазове несталност.

Послужићу јој еспресо после вечере. Док планирам ову вечеру осећам се помало онако како би се Наполеон осећао док је осмишљавао инвазију на Русију, да је тачно знао какав ће бити исход. Најзад, могао бих да почнем са салатом од цвекле. Испуњен сам таквом неодлучношћу, да бих могао исто тако седети у башти луднице буљећи у свемир као неки идиот.

Мучити самог себе је такође патетично, наравно. Уосталом, Александар није мучио Гордијев чвор када није хтео да се одведе. Осећам како ме живог сахрањују под свим тим мислима, ипак истовремено осећам се примораним да лежим мирно, будући да сам можда заиста мртав после свега.

Па ипак, упркос мојој тренутној неодлучности, знам да ћу се сигурно бацити на мени, купити храну и спремити вечеру. У томе, чини ми се да сам као лептир: његово врлудање је тако неправилно, он толико лелуја да је болно гледати га, он лети потпуно супротно од праве линије, а ипак успешно прелази миље и миље да би достигао свој крајњи циљ, тако да мора бити ефикаснији или барем одлучнији него што изгледа.

Она можда више и не жели да дође, не због тога што се предомислила, већ због тога што је исцрпљена, што је и разумљиво. Ако не дође, слагао бих ако кажем да ће ми недостајати, зато што је увек тако присутна у мојој машти. Ипак, она ће бити на неком другом месту а ја ћу седети за кухињским столом са главом у рукама.

Ако дође ја ћу се непрестано осмехивати, то сам наследио од једне моје старе тетке која је такође имала обичај да се непрестано осмехује, али и она и ја због нелагодности пре него због доброг расположења или саосећања. Нећу бити у стању да гово-

рим, нећу бити у стању чак ни да будем срећан пошто после спремања јела нећу имати снаге. И ако уз изговор да ми је предјело у рукама будем оклевао да изађем из кухиње и уђем у трпезарију, и ако она, истовремено, осећајући моју нелагоду, буде оклевала да изађе из дневне собе и уђе у трпезарију са друге стране, онда ће за време тог дугачког интервала прелепа просторија бити празна.

Па добро – неко се бори на Маратону, а неко у кухињи.

Са Фелис се десила незгода, такође. Схватио сам да клечим тек пошто сам угледао њена стопала тачно пред мојим очима. Пужеви су били свуда по тепиху, и мирис белог лука. Можда смо упркос томе, пошто је вечера била за нама, решавали аритметичке задатке за столом, не сећам се, кратке цифре, па онда дугачке цифре док сам ја зурио кроз прозор у зграду преко пута. Можда бисмо уместо тога заједно свирали, али ја нисам музикалан. Није то баш таква несрећа, ипак. Ценим то зато што делим тај недостатак музичког афинитета са мојом породицом и осећам да ме он ближе везује за њих. Сада не поричем да се све то, и још горе, десило баш онако како сам описао – само не знам зашто је тако досадно.

Наш разговор је био несигуран и неспретан. Наставио сам бесмислено да правим дигресије, због нервозе. Најзад сам јој рекао да се губим, али то није било важно јер да је она отишла толико далеко са мном онда бисмо се обоје изгубили. Било је толико много неспоразума, чак и када сам успевао да се задржим на теми. Па ипак она није требало да се плаши да сам љут на њу, управо супротно, да нисам.

Мислила је да имам неку Тетка Клару. Заиста имам Тетка Клару. Сваки Јеврејин има Тетка Клару, али моја је одавно умрла. Рекла је да је њена прилично чудна, склона давању изјава као што су да свако треба правилно да лепи маркице на своја писма и да не баца ствари кроз прозор, од којих су обе биле тачне, наравно, али не и једноставне. Причали смо о Немцима. Јако је мрзела Немце, али ја сам јој рекао да не би требало, зато што су Немци дивни. Можда је моја грешка била што сам се хвалио како сам цепао дрва више од сат времена. Мислио сам да треба да ми буде захвална – најзад, одолевао сам искушењу да не кажем нешто непристојно.

Радим на овој вечери као да сам принуђен да закуцавам ексер у камен читаве недеље, као да сам и чекић и ексер истовремено. Иначе, седим овде читајући поподне, мирта у мом реверу, а има тако дивних рецепата у књизи да мислим да сам и сам постао тако диван.

Свеједно, ако проведе сат времена у мом друштву пре вечере, вероватно јој неће требати ни ручак ни вечера, већ носила на којима би мало се мало испружила.

Изгарам да будем са њом, не само сада, већ увек. Зашто сам ја људско биће, питам се – то крајње неодређено стање? Зашто не могу да будем срећни ормар у њеној соби?

Можда би, на крају, најједноставније било да спремим за њу исто оно што сам спремао за Фелис, али са више пажње, да ништа не крене наопако, и без пужева и печурака. Могао бих чак да убацам и печење у маринади, међутим кад сам га спремао за Фелис још увек сам јео месо. У то време нисам се оптерећивао мишљу да једна животиња, такође, има право на добар живот, а можда, што је чак и важније, на добру смрт. Сада не могу да једем чак ни пужеве. Мој деда по оцу је био месар и ја сам се закleo да онолико меса колико је он искасапио за свог живота није онолико колико бих ја појео за свога. Али за њу ћу поново направити печење у маринади.

Још један неспоразум и била је спремна да оде. Покушавали смо на разне начине да кажемо шта мислимо, али тада заиста нисмо били љубавници, само стручњаци за граматику. Чак и животиње, кад се свађају, забораве на опрез: веверице трче тамо-амо по травњаку или путу и заборављају да би у близини могло бити посматрача. Рекао сам јој да је, ако намерава да оде, једино што ми се свиђа у вези са тим пољубац пред одлазак. Уверила ме је да, иако смо се растајали у љутњи, неће проћи много пре него што се поново будемо видели, али по мени боље „икад“ него „никад“ је још увек само „никад“. Онда је отишла.

Са тим губитком ја сам више био у ситуацији Робинзона Крусое него сам Робинзон Крусое – он је најзад још увек имао острво, Петка, своје залихе, своје козе, брод који га је однео, своје име. Што се мене тиче, замишљао сам неког доктора са прстима који се осећају на антисептик како држи моју главу међу својим коленима и трпа месо у моја уста низ моје грло све док се не задавим.

Вече се завршило. Богиња је ишетала из биоскопа а мали вратар је остављен да стоји са стране – и то је била наша вечера? Тако сам огаван – и ето зашто ја увек вриштим о чистоћи. Нико не пева тако чисто као они који насељавају најдубљи пакао – мислиш да чујеш песму анђела, а то је она друга песма. Ипак сам одлучио да наставим још мало да живим, барем док је ноћ.

Данас сам случајно погледао карту града. У тренутку ми се учинило несхватљивим да би неко сазидео читав град када је све што је потребно једна соба за њу. Пре него што сам је упознао мислио сам да ми је сам живот неподношљив, али онда је она ушла у њега и показала ми да то није тако. Истина, наш први састанак није баш обећавао, због њене мајке која је отворила врата, а какво је само високо чело та жена имала, на којем је писало: „Ја сам мртва и презирем све оне који то нису.“ Фелис је изгледала задовољно што сам дошао, али много задовољније када сам отишао.

Једном када смо јели у ресторану био сам толико постиђен вечером као да сам је ја лично спремао. Прва ствар коју су нам донели на сто уништила је наш апетит за свим осталим, чак и да је било иоле добро: масне беле кнедле од џигерице које су плутале у реткој чорби чија површина је била истачкана уљем. То јело је било тако очигледно немачко, а не чешко и, свакако, нимало француско. Али зашто би ишта требало да буде компликованије међу нама него да смо мирно седели у парку и гледали да ли ће колибри који је управо био посетио оне петуније одлетети са врха брезе где се одмарао?

Сада сам одлучио о менију и замишљао нашу вечеру, сваки детаљ од почетка до краја, и понављао ову бесмислену реченицу у себи, док ми зуби цвокоћу: „Онда ћемо отрчати у шуму.“ Бесмислену, пошто овде нема шуме, а никакво трчање не би долазило у обзир у сваком случају.

Верујем да ће доћи, али са мојом вером иде и исти онај страх који увек прати моју веру, онај страх који је нераздвојив од сваке вере, у сваком случају, од кад је света и века.

На крају крајева, ја нисам привлачан. Неко је једном рекао да пливам као лабуд, али то није био комплимент.

*(С енглеској превела **Крисџина Филиповић**)*